

Gimnazistų
vaidintos vaiz-
delis 1947m.

- 1 -

Vakanz anšra.

Veikėjai:

Jan. 1. Anelė - neturtingų mažo miestelio tinių dukterė, tarnaujanti pas ūkininkų kaimelį;

Ad. Pr. 2. Bronė - kaimo tarnaitė, Anelės pagalbininkė;

Mik. 3. Jurgis - partizanas;

Vačk. 4. Anicetas - partizanas;

Vyta. 5. Karys - berislapstas ūkininko sūnus;

Jon. 6. Ignas - miestelinas;

~~Bluzo~~ 7. Antanas - slapto spaudos platintojas;

— v —

Vieta - Lietuva. Laikas - tik

ka, otru karti ekupavus lie-
tus, bolševikams. Vērtības
sybsta pamīstēje. Vakars.

Mīdangai pasīkēls, seens
vidury matame trīs nyrus:
Furgis, Anicats is Kasys - Tri
trys stavi. Furgis vidury.

I. Furgis (staigiai xengia
is priekš; publikai) Ah, kada
gi paribaigs mūsu kancias,
kada!? Nespejo is koarto va-
lēsti vienas priēas, jam kitas
nāgrinno mus su nājonis
bainybēmis. (atsignēs drangams)
Vyrāi! Ginkly mes dar nepa-
leidam is ranky. Ir mes jū
nepaleisim tol, kol tēynēs
dangus mūsīs galinga lais-
vės šūiera! Nemusiminskim,
šluvam tik mīskrose, šūir

sim dar tiek ... o pastur,
kai pirmieji laisvės spindu-
liai susigers is mūry bran-
ju is prakaitu aplaistytā
ženg, mes suprišim na-
mo - Ar just dar tikite,
drangai?

Anicetas

Patistis is kova kasdien stip-
rina mūry tikėjima.

Kasys

Bet kažko taip liūdna, la-
bai liūdna. Štai, stovin
pie sauo gimtojo rodišaus
lauky is negalin taliau eiti,
negalin pėvengtī tēny na-
mo slenkščio ... Ir nū ka,
nū ka gi taip?...

Furgis

Alė tai, Kasys, kad mes lie-

tuviai, m̃s tai, kad my-
lim laisvę -

Anicetas

Na, gerai, myrai, bet pažiūrėkime,
kas si rašo „Laisvės kovoto-
jas“ (vėsi meina, perra-
tys mėsda ant žemės. Ani-
cetas iritanti lastrastis)

Anicetas (škaito)

Štai, išinėkite - „Atsišau-
kinimas. Lietuva, turi dėl
savo laisvės ne vieng kartą
aukejo geriausius vyrus,
patenkta vėl, o mums jau
pažįstama ir išbandyta priespa-
uda. Priešas iš rytų mū-
sui grūvo mūsų tėvynę. Kas
belieka? Toliau kovoti viro-
mūs priemonėmis, nemilsta-
mai dūkti dieną ir naktį
ir fikėti teisingumui, kuris

5
eina su mumis ir laimės
pastūting kovą. Vyrai! Ne-
sudeikite ginkly! Nesigūkite
iš mūsų, o, mūsų meilę, eiti-
te į juos! Trukdykite priešui
rusiškumą, nesiduoskite
agitacijai prieš agentus ir
šnipus! Laisvės nėra, nors
kegėdiški tėvynės išdavikai
gieda šventą Tautos himną.
Būkite blaivūs ir suprantę
tikrą padėtį. Pakarai žiū-
ri į mus. Sukilkinė ir
parodykime pasauliui, kad
1940 m. liepos 21 d. teatro,
ir tebuvo teatro, kur buvo
nuvaidinta šlyštėjančia ko-
medija mūsų garbingos
tautos pradžiai - - -

Jurgis (paridainės,
staiga atsistoja, dar dainosi)

Kaņķas ateima ... ššš...
Slēpk laivastis! (nisi nu-
stoja ī baltai ētūri ī dešing)

Anicetas

Motēris! Mergaitē!

Karņs

O! Anelē! Zi ateima ..

Savas īmogu, savas, myrai...

Anelē (jeina m kepšiu)

Labas vakaras, myrai! Ante-
nas man praneš, kad jūs
īs vakarā ēia nimbisītēs... Atne-
šiam jums valpyti (ima ī
kepšio drang ī kītē maistē,
patiesia staltiesilē ī mēdēla val-
giņ)

Karņs

Ģalks esam ī lankiam taves,
bet tu nēziņēk tarp mūsigau-
chusi ī mano drangus. Lusi-
nāzinkite: Anicetas ī Ģurģis

- 7 -
(tiedu paduoda jai rēnkas) Ģie
jam autri metai mīkmoš,
nebījok -

Ģurģis

Sabys, mēnpaitē, kas nampō
jūm kaimē, kaip kēn?
Prišo dar nebūv?

Anelē

Būv, būv. Šiandien per
pietus atējo par mano sei-
miniskā du ginklētē
mū galvos ški kējy myrai
ī pareikalavo atidangti ba-
maraitē. Šeiminiski verkē,
o prišai vīšy mūitrovē ī
maisg, vīn, produktus, ī
aprišvalps īšējo. Aš par-
lēpiam dākšīnēj šienē, mē
labai bījōjam -

Anicetas

Tal dar geri paritaitē, labā

geri, kad tik maisto išvoge.

Jurgis

Ar jie buvo kareiviai?

Anelė

Ne, ne. Matyt, kokie nors agentėliai. Visai juodi, kaip čigonai.

Karys

Bet prieš kavinomeneis dar nematėt?

Anelė

Per mūsų kaimą nevažiavo, bet naktį trenkėsi per Berčiūnus, ir ten, sakė, daug gyvulių kartu išsivargė, ir mūsų senis Imailis, kuris nemorėjo duoti paršutinių karnių - Dieve, kaip baisu!

Anicetas (glostydamas nery)

Nemusimink, sese... Ties tik lankinai... Parkui bus geriau...

Karys

Sėskim ir valgysim - Pirmiausia numalsinkime alkį, parkui bus ^{lengviau} draugiau ir apie priešą kalbėti...

(Visi vyrai sėdasi ir ima valgyti. Anelė vaibstinėja)

Anelė

Ah, tiera!... Antanas man dar pasakojo, kad mūsų valsčius nirtaitį su žmona ir dviem mažais vaikūčiais vakar suimi ir keičiu išsivargė, o jo namų miedžio, uiska, su žeme nulysino - O koks geras namogus jis buvo!

Jurgis (valgydamas)

Gerieji dabar turės vangti arba mirti. Tekia santvarka - - Netvarka, o ne santvarka - -

Karys (taip pat valgydamas)
Na, o karp Antanas? Kur jis?

Anelė

Jis ateis pas jus, žadėjo -
Turį naujų laikraščių. Pa-
dalins kai kurius, kaimel-
Visi skaito susirūpinę -
Gerai, myrai, bet aš turin-
jam liepti. Reikia man
dovr kamies pašerti. Jei
kas atsitiks, atbėgsiu pra-
nešti - (nori liepti)

Georgis (keldamasis)

Palauk, palauk! Aš einu
su tavim drauge. Reikia
parikalbėti kaimel dėl nab-
uynės. Čia mūške neži-
nomas vietas. O be to, ka-
čia pauzys? Puokai -

Anelė

Pas mus galėsite mums pernab-

noti. Šienu vietas nūtelės. - 11 -

Anicetas

Bet tu, Georgi, ilgai neu-
trūk. Ateis Ignas. Pa-
tarsim -

Karys

Vistiek savo būrį, nyt anstė
rytą parieksim.

Anicetas

Na, taip, bet parikalbėti rei-
kia ... ir gauti naujus
nūdauimus ... Be to, susirinkime,

Georgis

Aš greitai grįšiu. Jei
Ignas ateis ambūriau, ma-
nes palaukit -

Anelė (pariimdama

krepšį) Eime, eime -

(Anelė su Georgiu sėdima;
dešinė: Karys ir Anicetas atsi-
stoja ir būrį laukę susimastę)

naištīnēja!

Karys

Taip, taip. Tāka prakeikta
dalia...

Anicetas

Nemurimink. Būs jau nīrai
esu priprates pie tāko gy-
venimo, ir gerai. Tiek
mes ne dīl zauzs gyvenam.

Karys

Taip, taip. Kad mers zi-
notume, kad mūny kova
baigsis pengale. O dabar?...

Anicetas

Kitaip baigtis ir negali.
Tiek kiek mūny tautiečių
muplauki; vakarus. Tu
manai, jē ten zēdi, van-
kas mdejs?

Karys

Dirba, činoma, dirba.

Anicetas

Ir nepamišķ, kad Nīraga-
lis pasaulio kūnējas laimīna
mūny žygins. Tai pagrindas,
duodas mūny ryštīngums
ir drozes. O vistiek - ant-
īrai ar vėliam vakarai
žvertins mūny kova.

Karys

Sutinku. Ka rytai mūny
mūny, vakarai ~~atstat~~
padės atstatyti -

Anicetas

Anšra ~~patstis vakarose~~
pasirodys vakarose ... lais-
vės anšra ... vakary anšra.

Karys (truputis patylėjęs)

Na, klausyk!... Sakyk, kaip
dabar bus su išmektaisiais ir
Sibiru? Kaip tam atrodo?

Anicetas

Tie vengau, kaip vengau,
kol juos mums ramba
pradės pati save mūsti. O
taip jau vienas karta bus is-
to mes bankiam -

Karys

Mano vargiai tėveliai... Tie,
tur būt, jau anapus... ten,
kur nėra nei diktatorių,
nei ^{šaltų} Sibiro... Kerštas manų
kas valandą didėja! Dš nepa-
lin žinėti į žvėriškus atėjimų
veidus. Kiekvieną kartą,
kai tik pamatau priešą,
~~žiauridavo~~ ^{žiauridavo}, kaip toks pat
veidas liauniai ~~į~~ šiepiasi,
lipant mano tėvams į sunk-
vežimą. Nė „rudie“ neteko
jums tarti -

Anicetas (mėdėdama
draupni ranką ant peties)

- 15 -

Karimierai! Tavo vardo
Jventasis saugos ir globos mus -
Neprarask tikėjimo! Būk tūi-
tas!

Karys (smiančiamas
kūnštis) Dš atkeršysiu prie-
šui už savo tėvus. Dš at-
keršysiu jam už savo tėvy-
nę. Dš atkeršysiu jam už
mūsų pasaulį...

Broni (išiga ir desinės
mūsų gaudusi) Vyrai, kur
Anelė!?

Anicetas (mūsų gaudusi)
Kas ^{gi} atsitiko?

Broni
Į kaimą atėjo keturi ka-
reiviai ir ieško jaunų vyrų.
Tegu niekas neina pas mus.

Karys
O, Viršpatie! Jurgis su Anile

tik ko muišo par jūš, kai-
mā. Bet tu jūš nesūtīkai?

Brone

Ne. Aš kļēvu tieši ar per-
lanku, kad palēšianu jūm
pranešti... O vakar žurpis
mū anīle... Ai, ai, ai...

Mēs prasīsim - Kokia
nelaimē! Mano sirdis
kairē, negero mūjamā -
Bēgu greitai atgal. Su-
die - (novi bieži)

Karys ^{Brone}

Palauk! Tēi kas atnāks, at-
nāks is mums pranešk.
Kopā mūs be šimā
apie kaimā - Sīkāk žur-
pis greit atgal -

Brone (bēdama)

Gerai, gerai. Paspēdīs
is jūš! (iškēpa)

Anicetas

Man pūsalandīnais man-
jēns, skaidrojams.

Karys

Ir pikāns, kad mūs
manjēns blogos -

Anicetas

Nēko... Bet kad tik žur-
pis sugrīzīs!...

Karys (patsaukta pēdais,
pāpūta galva is atnāsta)

Anicetas

Mat, jaunā mūs ieško...
Lūg nešino, kad jū mūs-
kore. Tegu atjōja čia,
tuo, pakrītīsime -

Karys

Bet jūh kai kurie, apleidus
kraštes mūmāškināms,
is mūs, gīzo nams - Na, šī-
nams, apsigāms -

Anicetas

Kiekvienas apsipaima, kuris
tiki prieš. Kitaip ir būti
negali.

Karys

Tas nešioja širdy tūnyrės mei-
lę, tas nesiduria suklaidina-
mas. Dabar jau jau aiškiau
matome, kad myruonišiam
liūdnas ir negarbingas die-
nes tenka leisti ... o po-
turi dar negarbinga mūr-
tis ... ant kartuvų.

Anicetas

Tiesus lietuvis būdas, verčia
jį eiti tik tiesiai keliu.

Antanas (įkūba iš kairės)

Sveiki myrai!

Anicetas ir Karys (paduoda
mūš Antanui rankas)

Sveikas, Antanai. Na, kaip?

Antanas

Ora žinia, kad vakarose gy-
venų lietuvių įteiki savo iša-
duotojamų platų memorandumą
Lietuvos nepriklausomybei reikalui.

Anicetas

O! Matai, Kary, ne mes vieni
kovojame -

Karys (Antanui)

Na, o ir taip kas mano aplinkij
ir miestely?

Antanas

Vienu ištine - mūsų teroras,
mėniamai, įsodymai ... Bet
nieko. Kas ieško nekaltų kovojų,
tas nelaimės -

Anicetas

Niekomet nelaimės!

Karys

Vienu karto priešas neapstos sa-
vo karnis ir išspings mintinai

Antanas

Tai gi, atėjan polikti juos
naufos spaudos ir skulien folian.
Sūšinejan, kad prie Verkų slaps-
tori trys pabėgusios ir namų
ir iškamos šeimos su mažais
maikais. Reikia juos muga-
benti; saugio, vieto -

Anicetas

Tai bek. Mes laukiame
Jurgio, kuris mūjo ir šis kai-
mą, makymės iškoti - Bet
kaime, sak, kaneiviai ieško
jaunų vyrų ir daro kratas -

Antanas (šneidamas)

Bet čia saugi vieta. Čia rei-
kia susirinkti.

Karys

Neilgai būsi ten, manau?

Antanas (užkuliny)

Aš tuoj!...

VII.

Anicetas (šneidamas)

rankas) Prie jau darosi ...
Bus šalta susirinkimui. Rei-
kity ilgai medelsti -

Karys

Bet kad Jurgis neprižta -

Anicetas

Tu Ignas tenka laukti.
Kaimo jaunimas ir kiti ir
miesteliai, manau, jau mu-
šianči pas mus.

Karys

Kratos kaime gali kiek ir
sutrunkdyti -

Anicetas

Bet gi žolė, kur jauni
vyrų, kad nė vienas neuš-
klysta pas mus?

Karys

O! Tieji apylinkėj viety slėptis
yra dang -

Anicetas (tik vatylijs)

Kaip gi pradėsim susirinkimą? Manau, pirmiausia Jurgis & visus painformuos apie bendrą mūsų veiklą... Ar pasikaitysiu štalo izakymus... Paragimsim kovoti... Na, is...

Karys

O jei kartais jis tarpe būty žmips?

Anicetas

Ne, ne. Ignas žino, ką reikia kviesti -

Karys /įriklaines/

Kažkas ateina (Abu myrai žiūri; kairę)

Anicetas

Antanas grįžta!

Karys

Antanas? Tikrai Antanas...

VIII -

- 23 -

Antanas /jeina/

Nelankėt taip greit grįžtančios.

Anicetas

Tikrai ne. Kas gi yra? Nemylėsti; Verkus?

Antanas

Pamėšėj sutikau senį šešplaukį, einantį iš Verkus.

Jis mane sulaukė ir papasakojo, kad Verkuose ir apylinkėse apsirastojų nakvoti daug kareivių.

Karys

O! Tai pavojinga mūsų rinktis -

Antanas

Ne, pavojaus nėra. Labo, visi kartiniskai geria -

~~Visi~~ Kaimo merginos išsišlapstė - Vyrai dingę, kai tik pamatė pirmą kareivį -

Liko seniai ir maži vaikai. Priešas šeiminių kanių sodybose -

Anicetas

Turim susipinkti. Būti-
mai turim. Mūsų gausu
tokių mūdinių, ir reikalas
aiškus. Bet kaip dabar
bus su tomis šeimomis, ku-
rios ten slapstosi?

Antanas

Nieko. Kai aš tik papasako-
jam seniai šepankini, ko
noriu ir veikus, jis tūč tuo
jam grįžo ir žadėjo tas
šeimas laikinai pasiepti
ten, kur jam murodžiams.

Karys

Taip, taip. Taip bus gerai.

Anicetas

Taip, kol kas viskas tvarking.

Antanas

Kad tik susirinkimo niekas
nesutrukdytų!

Anicetas

Nelįskim. Priešo dang, bet
jis kvailas.

Karys

Ir mūsų laimei - paperka-
mas. Oš lengviau dirbti!

Antanas

Na, rėskim čia ir palaukėm,
kol visi eis (Antanas sėdasi.
Sėdasi ir Karys)

Anicetas

Ar pavaištinėsime. Man truputis
šaltoka - (vaišėto)

(Antanas ir Karys sėdi kurį lai-
ką susimąstę)

Karys (išsima laik-

rastis ir aan vienas šaito)

Antanas (rusiškai)

maišēly duonos ir imā val-
gūtī)

Anicetas (īšcina maib-
tinidamas ī dešing)

Karys (pakēls galva)

Taiņi, ī vīsko atrodo,
kad priēšas apitacijai nau-
doja net autoritetingus žmo-
nīy pavardes...

Antanas

Visam pasaulini priēšas
skelbiari jau kitoks esys -
Koks biānus melas! Kokia
apgauystē!

Karys

Ar manau, vakarai tuo
netiki is sveikai galvoja.

Antanas

Taip, Kary, vakaruose
gyvena lietuviai savo me-
nom grīti pas mus, ī da-

banting Lietuvai, atremia
prie pasauli biāniq priešo
propaganda-

Karys (atristodamas)

O mes ar mīko pasaulini
mesakime? (eidamas prie
rampas) Jokias ramybēs!
Aniūinas persekiojimas!
Ugnis is branjās...

Antanas (stojasi)

Anicetas (uškuling)

Vyrai! Vyrai! (ībėgss) Jos
atbėga ... atbėga ... vienas...

Antanas

Kas atbėga?

Karys (žiūri ī tų pusę)

Merginos: Anilė is Bronė-

Anicetas (Anelėi)

Kur žungis?

Anilė (uškuling)

O, Dieve!...

(Anilė ir Bronė vidurinė-
sias įkiga)

Bronė (verkia)

Antanas

Kas atsitiko?!

Karys (vaikščiudamas)

Vaje, vaje, vaje...

Anilė

Kaip tokia nelaimė, ji nu-
vedė į kaimą... Ah, Dieve,
Dieve!... Toks nykas... (ver-
kia)

Anicetas

Sakykit, kas yra! Nekerkit!

Bronė

Kaip tyčia prarinkėm. Kaip
tyčia...

Anilė

Ir ko jam reikėjo į kaimą
eiti - Dievas pradeda mus
apleisti...

Bronė

Aš prižau į kaimą... ir...
ir... Jurgis... nebesyvas...

Anicetas

Kaip!? Jurgis?...

Karys

Nebesyvas?

Antanas / žiūrėdamas /

Na, sakyt, kalbėkit!

Anilė

Kai tik mes atėjom į kaimą,
mes spėjom įeiti, įėjo ka-
reiviai... Jurgis, juos pa-
mates, mėnė pas Balsius -
Aš - namo. Kareiviai jį,
tur būt, matė, nes Bal-
sius pirmiausia imė křėsti-
ti, tur būt, vargšelis nespėjo
pasigėrai parislėpti...

~~Prie kėjimo~~ Matyt, jis dar
bėgo... Prie kėjimo rado

mintimai peršanta, ...

Brone

Guli kraniūnė ...

(Tyla. Vieni stovi nulei-
dę galvas.)

Anicetas

Mano ištikimas draugas ...
(priauždamas kumštis) Bet
mūsų kova eina tolyn!

Vyrai, pakelkime galvas!

Gal ir mūsų laukia pana-
šus likimas, bet tie mynė
bus laisva!

Karys ir Antanas

Bus laisva!

(2^{is} kairės įeina Ignas)

Anicetas

~~Ignai, nenusigąsk! Nebe-
turime Gurgio ...~~

Karys

~~Priešas jis tik ką mūsų kaim-
ne ...~~

X. Ignas (gerai mūsi-³¹
teikis) Labas vakaras,
vyrai ir ... oh! ... murgi-
nos ... (bet iš karto, pama-
tęs musimimūsius veidus,
ištiestą veiktintį rankų lė-
tai nuleidžia ir atosi dairių-
damasis. Vieni tyli)

Anelė ir Brone (mūsi-
dengia rankomis veidus)

Ignas

Kas yra? Kas yra vyrai?
(pasidairys) Kur gi Gurgis?

Anicetas

Ignai, nenusigąsk ... Gurgis ...
Gurgis nebevyra ...

Karys

Priešas jis tik ką mūsų
kaimė ...

Anicetas

Krito jis perverta krūtine ...

Ignas (stovi, galus nu-
leides, mintis marto) Jurgis?...
Bet kaip gi tai atsitiko?

Karys
Toks jo likimas. Štai mūsų
m Anelė į kaimą rūpintis
nakvynė ... ir ... ten atėjo
koneimiai ieškoti vyrų ... Jis
nespėjo, matyt, parisipti ...

Ignas (mitydamas galus)
Baisu. Baisu.

Anelė
Jei tai kūrėian žinojus ... Da-
bar atėjan is tartum išsive-
dėian jis mirėiai ... Ah, Die-
ve, Dieve! ...

Amicetas
Nemiminkit! Gal dar
dang ant brangios, tūnyės
ankuro sūdizim ankų, kol
pasirodys laimeis anšra? ...

Karys
Tai kas, kad dabar kiekvie-
nas kaimas, kiekvienas mies-
tas ar miestelis kencia kru-
viną, prieš persekiojimą ...

Ignas
Ir mūsų miestely šian-
dien dang kas įvyko: agen-
tai suėmė dang žmonius
is juos kažkur išsivežė. -
Netgi is tokį vangą, sem-
ką, Brodriūną, jei pažįstat,
m žmona suėmė is išsive-
žė ...

Anelė (baisiai nusė-
gandusi) Ką! ... (krivta
apalpusi)

Karys is Bronė (prėka
prie Anelės, pakelia ję ant
kelio)

Karys (Ignai)

Anelī, tēveliai ...

Ignas (nusiimdamas už galvos) O, Viešpatie!

(Visi stovi nusigandę ir žiūri į Anelę)

Anelė (įpamusi kankėlių įėgy stojasi ir, žiūrėdama į vieningą tašką, eina prie rampos)
Pakelia rankas ir žiūri į dangų)

Dieve!... Viso pasaulio šūnėjan!... Šią valandą ir aš norėčiau eiti pas Tave... Eiti dėl savo brangios Tėvy-
nės... (mėklingai parisiirsta „lietuva brangi“) Ką aš gir-
džiu?... Tėie ateina... O kad jie žinotų, jog aš jau naš-
laitė... Aš vienu vienu... Aš, ir mano Lietuva... Kaip tai panašu!... Dieve, ap-
gink mus nuo to baisaus

priešo... Padaryk stebulę...
Parodyk savo galybę... Tu esi geras... Mes maldau-
jam Tavo pagalbos, mes, kurios pamiršo visas pasaulis...
Mūsų gerieji tēveliai... Kur jūs? Kodėl jūs neatėjote pas mane?... Negaliu jums pakurtinį kartą nė rankų iškičioti ir pakurtinį „sūdė“ pasakyti...
Mąstaujant mane tau, kad būčiau iš-
tikima savo Tėvynei, o patys-
kur ir kaip baigsite savo dienas?... Dieve, neapleisk mūsų! Parvelk į mus, į mūsų vargstančią šalį...

XI. (Dainuodamas jaunimas įeina.
Baigia dainuoti)

Vyras (įbėga iš už-
kulio)

Vyr̃ai! Priešas mūsų
kaimas, apsupo!...

(Visi klampiasi ir kelia
akis į dangų) — —

Pabaiga.

